

CULTUUR EN PSYCHODIAGNOSTIEK

1 GGZ-congres 2018

ASSOCIATIE KU LEUVEN

WIE

- Caroline Dejonghe
 - Praktijklector Toegepaste Psychologie Thomas More Antwerpen
 - Medewerker Psychodiagnostisch Centrum (PDC) Thomas More TP
 - Lid netoverstijgende werkgroep Faire Diagnostiek CLB
 - pdc@thomasmore.be

2 GGZ-congres 2018

INHOUD

- Psychodiagnostiek
- Moeilijkheden testgebruik uit praktijk
- Bias
- Vermeende oplossingen
- Pragmatische oplossingen
- Hulpmiddelen
- Evolutie testontwikkeling

3 GGZ-congres 2018

PSYCHODIAGNOSTIEK

- Besluitvormingsproces
- Gericht info verzamelen en analyseren
- Om te komen tot adequate aanpak

- Onderbouwde onderzoeksmethodiek
 - Onderkennend
 - Verklarend
 - Indicerend

4 GGZ-congres 2018 **PDC** | CENTRUM VOOR PSYCHODIAGNOSTIEK @THOMAS MORE **THOMAS MORE**

PSYCHODIAGNOSTIEK

- Uitspraken gekoppeld aan resultaten hebben belangrijke gevolgen

➔ Belangrijke basisvoorwaarde voor kwaliteitsvolle hulpverlening

5 GGZ-congres 2018 **PDC** | CENTRUM VOOR PSYCHODIAGNOSTIEK @THOMAS MORE **THOMAS MORE**

MOEILIKHEDEN TESTGEBRUIK UIT PRAKTIJK

- Onderwijs
- "Allochtone leerlingen scoren vaak lager op een intelligentietest dan autochtone leerlingen. Hoe kan ik dit voor mijn cliënten vermijden?"*
- Geestelijke gezondheidszorg
- "Sterk vermoeden van depressie bij een Turkse cliënt maar uit geen enkel afgenomen instrument komen er voldoende aanwijzingen naar voor. Wat nu?"*

6 GGZ-congres 2018 **PDC** | CENTRUM VOOR PSYCHODIAGNOSTIEK @THOMAS MORE **THOMAS MORE**

BIAS

- Constructbias
- Methodebias
- Itembias

7 GGZ-congres 2018 **PDC** CENTRUM VOOR PSYCHOLOGIE @THOMAS MORE **THOMAS MORE**

CONSTRUCTBIAS

- Crossculturele verschillen in de trek/vaardigheid die gemeten wordt
- Depressie
 - Komt voor in alle landen en culturen
 - Universele symptomen
 - Somberheid, verdriet, spanning, verlies van energie, interesse, concentratie, waardeloosheid en inadequaat functioneren
 - Specifiek
 - Schuld en zelfverwijt
 - Specifieke somatische klachten

8 GGZ-congres 2018 **PDC** CENTRUM VOOR PSYCHOLOGIE @THOMAS MORE **THOMAS MORE**

METHODEBIAS

- Specifieke eigenschappen van de culturele achtergrond cliënt
 - Responsstijl
- Persoonlijke eigenschappen van de testleider
 - Verwachtingspatroon
 - Persoonlijke opvattingen
- Verschillen in communicatiepatronen

9 GGZ-congres 2018 **PDC** CENTRUM VOOR PSYCHOLOGIE @THOMAS MORE **THOMAS MORE**

ITEMBIAS

- Specifieke items uit een instrument
- Algemene klachtenlijst
 - CBCL: 'liegen'
- Intelligentieonderzoek
 - Subtests met cultureel geladen visueel materiaal
 - WISC-V: hoge hoed

10 GGZ-congres 2018 **PDC** CENTRUM VOOR PSYCHODIAGNOSTIEK @THOMAS MORE **THOMAS MORE**

VERMEENDE OPLOSSINGEN

- Cultuurvrije test
 - Test zonder talige en culturele lading
 - Cultuurvrij bestaat niet
 - Cultuurfair
- Standaardtest
 - Goede voorspellers voor alle culturele groepen
 - Klinische diagnostiek niet altijd gericht op toekomstig gedrag
 - Belang van relevante individuele eigenschappen wordt onderschat

11 GGZ-congres 2018 **PDC** CENTRUM VOOR PSYCHODIAGNOSTIEK @THOMAS MORE **THOMAS MORE**

VERMEENDE OPLOSSINGEN

- Interviews en gedragsobservaties
 - Lost probleem van normering op
 - Niet goed bruikbaar ≠ onbruikbaar
 - Verschuiving van validiteitsprobleem

12 GGZ-congres 2018 **PDC** CENTRUM VOOR PSYCHODIAGNOSTIEK @THOMAS MORE **THOMAS MORE**

PRAGMATISCHE OPLOSSING

- Sensitiviteit en kennis ipv standaardaanpak
- Zoek de best bruikbare test
- Professionaliteit van de psychodiagnosticus
- Hou rekening met de bias
- Transparante rapportering

➡ GEEN STANDAARDOPLOSSING MOGELIJK

13 GGZ-congres 2018 **PDC** CENTRUM VOOR PSYCHODIAGNOSTIEK @THOMAS MORE **THOMAS MORE**

HULPMIDDELEN

- Psychodiagnostische cyclus
- Idiografische kijk
 - Culturele Interview
 - Triangulatie
 - Cyclisch-iteratieve proces
- Acculturatie

14 GGZ-congres 2018 **PDC** CENTRUM VOOR PSYCHODIAGNOSTIEK @THOMAS MORE **THOMAS MORE**

ACCULTURATIE (BERRY)

	Vasthouden aan eigen cultuur en identiteit	Opgeven van eigen cultuur en identiteit
Wens om contact te krijgen met de meerderheid	Integratie	Assimilatie
Contact met de meerderheid vermijden	Separatie	Marginalisatie

15 GGZ-congres 2018 **PDC** CENTRUM VOOR PSYCHODIAGNOSTIEK @THOMAS MORE **THOMAS MORE**

HULPMIDDELEN

- Fairness
 - Onpartijdige toepassing van tests
 - In Standards for Educational and Psychological Testing
 - In COTAN
- Testmodificatie
- Toetsstenen Faire Diagnostiek

16 GGZ-congres 2018 **PDC** CENTRUM VOOR PSYCHOLOGIE @THOMAS MORE **THOMAS MORE**

FAIRNESS

- Gedragscode voor 'fair' testen ([Joint Committee on Testing Practices 2004](#))
- Fairness Matrijs COTAN
 - Beoordelingsmal en stappenplan

17 GGZ-congres 2018 **PDC** CENTRUM VOOR PSYCHOLOGIE @THOMAS MORE **THOMAS MORE**

TESTMODIFICATIE

- Aanpassen van testmateriaal of instructiewijze
- In sommige gevallen kan worden overwogen om de afname aan te passen. Mogelijkheden in dit verband zijn het geven van meer tijd om te antwoorden, het uitbreiden van het aantal oefenopgaven, het gebruik van andere en gemakkelijkere woorden bij de instructie, het niet-toepassen van afbrekeregels, het vragen om een toelichting als een onjuist antwoord wordt gegeven of het verzamelen van meer gegevens door gebruik van andere tests. Ook kan aanvullende informatie worden gevraagd aan ouders en leerkrachten en kan worden geobserveerd hoe het kind zich in de klas en in de omgang met andere kinderen gedraagt. U dient zich wel goed te realiseren dat aanpassing van testprocedures van invloed kunnen zijn op de betrouwbaarheid van de uitslagen. Als u aanpassingen maakt is het van groot belang dat u goed aangeeft welke veranderingen in de testprocedure zijn aangebracht. Als geen normscores kunnen worden gebruikt zal slechts een beschrijvende werkwijze mogelijk zijn, waarbij goed wordt weergegeven welke antwoorden het kind gaf en op welke manier ze werden gegeven. In een dergelijk geval dienen de resultaten met grote voorzichtigheid te worden geïnterpreteerd.

18 GGZ-congres 2018 **PDC** CENTRUM VOOR PSYCHOLOGIE @THOMAS MORE **THOMAS MORE**

TESTMODIFICATIE

- Herhalen van opgave
- Uitbreiden van instructie
- Instructie visueel ondersteunen
- Afname ondersteunen met concreet materiaal
- Antwoorden in thuistaal toestaan
- Langere responstijd
- Testen voorbij plafond
- Testmomenten verspreiden

19 GGZ-congres 2018 **PDC** CENTRUM VOOR PSYCHODIAGNOSTIEK @THOMAS MORE **THOMAS MORE**

TESTMODIFICATIE

- Voorbeelden
 - Aanpassen spreektempo en beklemtonen belangrijke woorden
 - Instructie visueel ondersteunen
 - Instructies in de moedertaal geven
 - Antwoorden in thuistaal toestaan

20 GGZ-congres 2018 **PDC** CENTRUM VOOR PSYCHODIAGNOSTIEK @THOMAS MORE **THOMAS MORE**

TOETSSTENEN FAIRE DIAGNOSTIEK (CRE ET AL., 2008)

- Vertrouwensrelatie opbouwen
- Relevante informatie inwinnen
- Positief kader opbouwen
- Eigen waarden en (voor-)oordelen expliciteren
- Breed kijken
- Storende factoren (bias) controleren
- Correcte interpretatie
- Indicering afstemmen
- Communicatie verzorgen
- Afgestemde interventies bevorderen

21 GGZ-congres 2018 **PDC** CENTRUM VOOR PSYCHODIAGNOSTIEK @THOMAS MORE **THOMAS MORE**

EVOLUTIE TESTONTWIKKELING

- Diversiteit in de normgroepen
- Inschakelen van cultuur en taalexperthen
- Mogelijkheid tot berekenen van niet-verbale indexen bij intelligentieonderzoek
- Ontwikkelen van specifieke instrumenten
 - Diagnostisch interview van Turkse vrouwen
 -
- ...

22 GGZ-congres 2018

 PDC CENTRUM VOOR PSYCHODIAGNOSTIEK
 WITHOMAS MORE

LITERATUURTIPS

- Borra, R., van Dijk, R. & Verboom, R. (2016). *Cultuur en Psychodiagnostiek. Professioneel werken met psychodiagnostische instrumenten*. Houten: Bohn Stafleu van Lognum.
- Kortmann, F. (2010). *Transculturele psychiatrie : van praktijk naar theorie*. Assen: Van Gorcum.
- De Jong, J. & Colijn, S. (2010). *Handboek culturele psychiatrie en psychotherapie*. Utrecht: De Tijdstroom
- Cré, J., Magez, W., Willems, L., Olieslagers, K., Van den Bosch, R., Cocquet, E. & Vancouillie, M. (2008). *Toetsstenen Faire Diagnostiek. Kwaliteitsvolle en zorgzame diagnostiek bij kansarmen en allochtonen*. Brussel: VCLB Service.
- <https://rohlof.nl/transculturele-psychiatrie/>

23 GGZ-congres 2018

 THOMAS
 MORE